

Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály

Női szexuális bűnelkövetők II.

Alapadatok, leíró statisztikák

Bevezető

A szexuális bűncselekmények háttérének és elkövetőinek vizsgálatával már több alkalommal is foglalkoztunk. Elsőként a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának keretein belül, alapvetően alkalmazott céllal, empirikus elemzéssel készült vizsgálat során, amelynek célja az volt, hogy egy hazánkban eddig alulkutatott, speciális fogvatartotti csoportot ismertessen meg, mind elméleti, mind empirikus szinten, kiindulási alapot nyújtva ezáltal az esetleges további vizsgálatokhoz. Második alkalommal a korábbi vizsgálatunk eredményeiből kiindulva egy szűkebb területet, a női szexuális bűnelkövetést igyekeztünk részletesebben körüljárni, s az addigi ismereteket kiegészíteni egy speciális, szakmai-elméleti háttérrel.

Mindkét tanulmány közös célja volt, hogy a szexuális bűnelkövetők különféle demográfiai, fogvatartási jellemzői, de főleg cselekményük mélyebb megismertetése által hozzájáruljon egy büntetés-végrehajtási szempontból kiemelt célhoz, a kockázatokra és szükségletekre reagáló kezelési terv elméleti alapjainak kidolgozásához.

Az új jogszabály 2015 januárjától életbe lépve alapjaiban változtatta meg a büntetés-végrehajtás keretein belül végzett reintegrációs célú munkát. A büntetés-végrehajtási szervezet eddig nem rendelkezett mérésekkel és adatokkal a fogvatartási és visszaesési kockázatokat illetően, továbbá az sem volt értékelhető, hogy a fogvatartás során milyen fejlődésen, változáson megy keresztül a fogvatartott. A fogvatartási kockázatok mérése sem volt egységes, ezért igény mutatkozott az elméleti keretek, valamint az eszközök és a módszerek szintézisének megteremtésére.¹ A Kockázatelemzési és Kezelési Rendszer (továbbiakban KEK Rendszer) létrehozása ezen szintézis része, amely magában foglalja a progresszív rezsimszabályokat, a kockázatelemzésre szolgáló Prediktív Mérőeszközt, továbbá a fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentésére irányuló reintegrációs célú programokat is.

Ezen programok idővel vélhetően egyre több speciális fogvatartotti csoportra és fellelhető problémára fognak reagálni, jelenleg bizonyos intézetekben az agressziókezelő, a szerhasználat és hatásait csökkentő, a szubkultúrában betöltött státusz, illetve a szexuális bűnelkövetők kezelésére irányuló programok futnak. Az előbbi fókuszpontok jól tükrözik a szexuális bűnelkövetők kezelésének fontosságát, s ezáltal az elkövetők minél alaposabb megismerésének, a bűncselek-

¹ Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *Női szexuális bűnelkövetők I. Elméleti keretek, tipológiák.* Börtönügyi Szemle, 2015/3. 28–41. o.

ményük mögött meghúzódó okok és motivációk feltárásának, szükségletei kimutatásának, valamint az általuk képviselt kockázatok előzetes becslésének és elemzésének fontosságát is.

Jelen cikkben a szexuális bűnelkövetők egyik szűk csoportjának, a női bűnelkövetőknek az empirikus vizsgálatára és leíró, statisztikai bemutatására vállalkoztunk, remélve, hogy ezáltal hozzájárulunk a fentebb leírt rövid- és hosszabb távú célok eléréséhez, illetve az új törvény által kijelölt utak és meghatározott elvek megvalósításának sikeréhez.

A vizsgálat módszertani bemutatása

Jelen vizsgálatunkat az összehasonlíthatóság és az azonos elemzési kategóriák kialakítása okán a korábbi kutatásunknál használt módszertan mentén végeztük. Ennek megfelelően a jelenlegi és a korábbi Btk. nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket felölelő fejezeteit tekintettük kiindulási pontnak. Az elemzés további részében ezen bűncselekmények elkövetői közül leválogattuk a női fogvatartottakat, így kaptunk egy 340 fős mintát.

A nőkre vonatkozó elemzésünkben azonban némileg módosítottuk a férfi elkövetők esetén alkalmazott vizsgálati koncepciót:

- a) A férfi elkövetők esetén a vizsgálati ambíciónk – hogy a szexuális elkövetőkre vonatkozó tipológiák egyik gondolati lényegét (szexuális motivációjú, parafília/opportunista, erőszakmotivált elkövető) le tudjuk modellezni a fogvatartotti adatbázisból kinyerhető adatok alapján – nem tűnt irreálisnak. A női tipológiák esetén azonban a főbb meghatározó tényezők az elkövető dependens, passzív hozzáállása, a társtettség, illetve az áldozathoz való viszony jellege. Mindazonáltal ezen adatok a rendelkezésre álló adatbázisból nem hozzáférhetőek, így az erre vonatkozó ismereteket a kutatás későbbi szakaszában, kvalitatív módszerekkel tervezzük kinyerni.
- b) A női elkövetők lényegesen kevesebben vannak, emiatt az adataik is sokkal áttekinthetőbbek, így statisztikailag „kezelhetőbbek” lettek, ezáltal a vizsgálatban nem csak a jellemző bűncselekmény alapján tudtunk elemzéseket készíteni, hanem a kétezres évek elejéig, visszamenőlegesen, az összes szexuális bűncselekményt elkövető nő adatát meg tudtuk vizsgálni részleteiben, és akár időrendi bontásban.

Fontos leszögezni, hogy a minta kialakításánál fő szempont az elkövetett cselekmény volt, azaz az alapján kerültek a női fogvatartottak az elemzésbe, hogy a fentebb tárgyalt szexuális bűncselekmények valamelyike szerepelt-e valaha az elkövetett bűncselekményeik között. Ugyanakkor az így kialakult több mint 300 fős mintában olyan fogvatartottak is szerepeltek, akik azóta már szabadultak, vagy épp most is börtönben vannak, csak más bűncselekmény miatt. Így az elemzés során kettéválasztottuk a női szexuális bűnelkövetők csoportját:

- a „naprakész” és adott időpillanatra érvényes, releváns demográfiai és fogvatartási adatokat azokra a fogvatartottakra nézve vizsgáltuk, akik jelenleg is valamely büntetés-végrehajtási intézetben töltik szabadságvesztés-büntetésüket,
- míg az elkövetői profilokat és az egyes bűncselekmények jellege, típusai közti esetleges különbségeket, illetve néhány fontosabb demográfiai és fogvatartási adatot a nagyobb számú és hosszabb távú visszatekintést, valamint a trendvonalak felvázolását is lehetővé tévő, összes női szexuális bűnelkövetőt magába foglaló mintán mutatjuk be.

Az elemzés alapjául szolgáló adatbázist – korábbi vizsgálatunkhoz hasonlóan – a büntetés-végrehajtás elektronikus fogvatartotti nyilvántartásából nyert adatok szolgáltatták, ennek megfelelően az ott rendelkezésre álló változókat tudtuk vizsgálni, a rendszer nyújtotta visszatekintési lehetőséggel. Így végül a fő demográfiai adatokat, az alapvető fogvatartási és biztonsági tevékenységgel összefüggő adatokat, illetve a bűncselekményekkel kapcsolatosan rendelkezésre álló információkat tudtuk felhasználni az elemzés során a 2000-es évek elejéig visszanyúlva.

A női szexuális bűnelkövetők általános statisztikái

A következőkben néhány általános demográfiai, fogvatartási adat mentén, majd bűncselekmény-típusonkénti bontásban mutatjuk be a vizsgált fogvatartotti csoportot. A legtöbb esetben az összehasonlításához szolgáló adatokat a teljes fogvatartotti populációra vonatkozó adatokból nyerjük a Börtönstatisztikai Szemle 2015. évi II. számából², ellenkező esetben pedig megjelöljük az adatok forrását.

Ahogy korábban is említettük, a vizsgálatot a jelenleg is börtönbüntetést töltő szűkebb csoporttal indítjuk az egyes demográfiai és fogvatartási adatokkal, majd fokozatosan egy szélesebb összefüggésbe helyezve bemutatjuk a nagyobb minta – azaz a kétezres évekig visszamenőlegesen összegyűjtött, valaha szexuális bűncselekményt elkövető nők – jellemzőit is.

Demográfiai adatok

A jelenleg szexuális bűncselekmény miatt szabadságvesztés-büntetést töltő 49 vizsgált személy életkora 19 év és 59 év között mozog, átlagéletkoruk 36 év, ami leköveti a teljes fogvatartotti populáció átlagéletkorát (2010 óta 35–36 év körül mozog a fogvatartottak átlagéletkora). Azonban ha életkorukat kategóriákba rendezve vizsgáljuk, akkor látható az, ami a női szexuális bűnelkövetőkkel kapcsolatos nemzetközi szakirodalmakban³ is megjelenik, hogy alapvetően az idősebb életkori kategóriák is erősen reprezentáltak a vizsgált bűnelkövetői csoportban.

² Lásd a BVOP honlapján a „Kiadványok” fül alatt! <http://bv.gov.hu/bortonstatisztikai-szemle>

³ Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *Női szexuális bűnelkövetők I. Elméleti keretek, tipológiaiak.* Börtönügyi Szemle, 2015/3. 28–41. o.

<i>Kategorizált életkor</i>			
<i>Életkor</i>	<i>Fő</i>	<i>%</i>	<i>Kumulált gyakoriság</i>
19–24 év közötti	6	12,24	12,24
25–29 év közötti	7	14,29	26,53
30–39 év közötti	21	42,86	69,39
40–49 év közötti	11	22,45	91,84
50–59 év közötti	4	8,16	100,00
<i>Összesen</i>	<i>49</i>	<i>100,0</i>	<i>100,00</i>

1. táblázat

A fenti táblázatban látható, hogy a női szexuális bűnelkövetők több mint 30%-a 40 év fölötti és további 42%-uk tartozik a 30–39 év közötti kategóriába, a kumulált gyakorisági megoszlásban pedig az látható, hogy mindössze 26%-uk 30 év alatti.

A következő alapvető adatok, amelyeket vizsgáltunk, az a családi állapot, illetve a gyermekek száma. Családi állapot tekintetében az alábbi táblázat szerinti megoszlás figyelhető meg a női szexuális bűnelkövetők esetén:

<i>A fogvatartottak családi állapota</i>		
<i>Családi állapot</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
hajadon	7	14,89
együtt él, de nem házas	11	23,4
házas	21	44,68
elvált	7	14,89
özvegy	1	2,13
N. a. ⁴	2	-
<i>Összesen</i>	<i>49</i>	<i>100,00</i>

2. táblázat

Látható, hogy több mint 68%-uk valamilyen tartós, társas kapcsolatban él, s ezen belül is igen magas, 44,68% a házas fogvatartottak aránya. Erre vonatkozóan a Börtönstatisztikai Szemle nem tartalmaz összefogvatartotti populációra vonatkozó adatot, de egy 2015. 10. 09-i adatlekérés alapján az átlag fogvatartottaknál ez az arány 51,75% (a tartós, társas kapcsolatban élők esetén) és 15,09% (a házasok esetén). Látható tehát, hogy a női szexuális bűnelkövetők körében többszörösen magasabb a házasok aránya, mint a fogvatartottak teljes populációjában.

⁴ N. a. Értsd: Nincs adat.

<i>Gyermekek száma (összevont)</i>		
<i>Gyermekek száma</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
nincs gyermeke	11	22,45
1 vagy 2 gyermeke van	19	38,78
3 vagy 4 gyermeke van	12	24,49
5 vagy több gyermeke van	7	14,29
<i>Összesen</i>	49	100,0

3. táblázat

A gyermekszám tekintetében elmondható, hogy a 49 női szexuális bűnelkövetőnek 0 és 8 fő közötti gyermekük van. Alább a gyermekszám összevont bemutatása látható, ami szerint a vizsgált csoport 14,29%-ának 5 vagy annál több gyermeke van, de szintén magas a 3–4 gyermekes nők aránya (24,49%). Összességében megfigyelhető, hogy a női szexuális bűnelkövetők 77,55%-ának van legalább 1 gyermeke, az átlag gyermekszám pedig 2, ami arányait tekintve lényegesen magasabb az összefogvatartotti populációnál talált átlagszámnál (1 gyermek).

<i>Családi állapot és gyermekszám összevetése</i>						
<i>Gyermek</i>	<i>hajadon</i>	<i>együtt él, de nem házas</i>	<i>házas</i>	<i>elvált</i>	<i>özvegy</i>	<i>Összesen</i>
<i>nincs</i>	3	3	3	1	0	10
	30,00%	30,00%	30,00%	10,00%	,00%	100,00%
	42,86%	27,27%	14,29%	14,29%	,00%	21,28%
	6,38%	6,38%	6,38%	2,13%	,00%	21,28%
<i>van</i>	4	8	18	6	1	37
	10,81%	21,62%	48,65%	16,22%	2,70%	100,00%
	57,14%	72,73%	85,71%	85,71%	100,00%	78,72%
	8,51%	17,02%	38,30%	12,77%	2,13%	78,72%
<i>Összesen</i>	7	11	21	7	1	47 ⁵
	14,89%	23,40%	44,68%	14,89%	2,13%	100%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100%
	14,89%	23,40%	44,68%	14,89%	2,13%	100%

4. táblázat

A családi állapot és gyermekszám összevetésénél megfigyelhető, hogy azon szexuális bűnelkövető nőknek, akiknek legalább egy gyermeke van, mindössze alig fele él házasságban (48,65%), tehát elmondható, hogy bizonytalan együttélési

5 A táblázatban 47 fő adatai láthatóak, mert 2 fő esetén nem volt megadva a családi állapot, így azt kivettük az elemzés ezen részéből.

formák, rendezetlen élettársi kapcsolat jellemzi őket. A családi és együttélési viszonyok az áldozati kör (saját gyermek, fiatal vagy felnőtt korú áldozat) vizsgálatánál is fontos szempontok lehetnek.

A szexuális bűncselekményt elkövető nők demográfiai hátterének, körülményeinek feltárásához meglehetősen kevés adat áll rendelkezésre, de ezek közé tartozik a fent bemutatott néhány általános jellemző. Azonban a rendelkezésre álló kiszámú információ közül nem csak az határozza meg az életkörülményeiket, hogy hány gyermeket nevelnek (illetve neveltek börtönbe kerülésük előtt) és milyen családi környezetben, hanem az is, hogy önállóan milyen boldogulási lehetőségeik voltak, azaz milyen az iskolai végzettségük, van-e valamilyen kitanult foglalkozásuk, szakképzettségük. Ezeknek a bemutatása olvasható a következőkben.

<i>Legmagasabb iskolai végzettség</i>			
<i>Iskolai végzettség</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>Kumulált gyakoriság</i>
analfabéta	1	2,04	2,04
kevesebb mint 8 osztály	12	24,49	26,53
általános iskola	25	51,02	77,55
befejezetlen középiskola	2	4,08	81,63
szakiskola	4	8,16	89,80
érettségi	5	10,20	100,00
<i>Összesen</i>	<i>49</i>	<i>100,00</i>	<i>5,00</i>

5. táblázat

A női szexuális bűnelkövetők iskolai végzettségének vizsgálatánál az első dolog, ami szembetűnik, hogy nincsen szükség az érettségénél magasabb kategória megjelenítésére, mert senkinek nincsen főiskolai, egyetemi szintű végzettsége, sőt még az érettségivel rendelkezők aránya is alig 10%. Látható tehát, hogy rendkívül alacsony képzettségi szinten állnak, a kumulált gyakoriságokat megjelenítő oszlopban láthatóak szerint közel 80% azok aránya, akik legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végeztek el. Ez még az átlag fogvatartotti populáció képzettségi adataihoz mérten is meglehetősen rossz arány.⁶

A vizsgált fogvatartotti csoport a foglalkozási kategória tekintetében igen színes, a felszolgálótól kezdve a virágkötőn át az állatgondozóig bezárólag több könnyű fizikai munkát végző nőt találunk köztük, többségüknek azonban még sincs semmilyen polgári foglalkozása⁷ (79,59%). Szakképzettség tekintetében is ugyanez mondható el, jelentős többségük nem rendelkezik semmilyen elismert szakmával (83,67%).

6 Börtönstatisztikai Szemle 2. száma

7 Polgári foglalkozás alatt a fogvatartotti nyilvántartási rendszerből e cím alatt kinyerhető adatokat értjük. Itt azt rögzítik, amit a fogvatartott befogadása előtti foglalkozásának, munkakörének nevezett meg.

Polgári foglalkozás (összevont)		
Van-e foglalkozása?	fő	%
nincs	39	79,59
van	10	20,41
Összesen	49	100,00

6. táblázat

Szakképzettség (összevont)		
Van-e szakképzettsége?	fő	%
nincs	41	83,67
van	8	16,33
Összesen	49	100,0

7. táblázat

A fentebb látható adatok alapján tehát megállapítható, hogy a női szexuális bűnelkövetőket vizsgálva még egy, az átlagos fogvatartotti populációnál is alacsonyabban kvalifikált csoporttal van dolgunk.

Alapvető fogvatartási adatok

Fogvatartási adataik közül elsőként a büntetés-végrehajtási fokozatot tartottuk fontosnak bemutatni. Látható, hogy azon nők között, akik szexuális bűncselekményt is elkövettek, 34,69% jelenleg előzetes fogvatartását tölti, ami éppen annyi, mint az összes szexuális bűnelkövető esetén (~34%), azonban lényegesen magasabb, mint az átlag fogvatartotti populációban, ahol 25,77% körül mozog az előzetesen letartóztatottak aránya. Ez azt támasztja alá, ami vizsgálódásunk elvi alapját is jelenti, miszerint a szexuális bűnelkövetők bizonyos jellemzőik mentén valóban speciális csoportját jelentik a fogvatartottaknak.

Büntetés-végrehajtási fokozat⁸				
Női szexuális bűnelkövetők			Összes szexuális bűnelkövető	Összes fogvatartott
Fokozat	fő	%	%	%
előzetes	17	34,69	33,9	25,77
fogház	3	6,12	3,5	8,18
börtön	23	46,94	26,37	44,14
fegyház	6	12,24	35,46	20,90
kényszergyógykezelt	–	–	0,68	1,03
Összesen	49	100,00	100,00	100,00

8. táblázat

További jelentős eltérés figyelhető meg a fegyház fokozat vonatkozásában is. Az összes fogvatartott között 20% a fegyház fokozatúak aránya, ennél lényegesen alacsonyabb a női szexuális bűnelkövetők esetén, míg ugyanez a férfiaknál épp

⁸ Az összes szexuális bűnelkövetőre és a teljes fogvatartotti populációra vonatkozó adatok a korábbi, témával foglalkozó cikkünkéből származnak. Lásd: Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata büntetés-végrehajtási statisztikák alapján*. Belügyi Szemle, 2015/3. 85. o.

az ellenkezője (másfélszerese az átlag fogvatartotti populáció fegyház fokozatban lévő arányának).

<i>Ítélethossz (kategorizált)</i>			
<i>Ítélet</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>	<i>Kumulált gyakoriság</i>
3 évnél rövidebb ítélet	8	22,86	22,86
3-tól 5 évig terjedő ítélet	13	37,14	60,00
5-től 10 évig terjedő ítélet	11	31,43	91,43
10 évnél hosszabb ítélet	3	8,57	100,00
Nincs ítélete	14	-	-
<i>Összesen</i>	<i>49</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>

9. táblázat

A fenti táblázat a szexuális bűncselekményt is elkövető nők ítéleti hosszának bontását mutatja be. A kategóriák létrehozása az ítélet súlyosságának logikai elve alapján történt, tehát külön csoportba soroltuk a rövidebbnek ítélt, 1–2 éves szabadságvesztés-büntetést, a közepes időtartamú 3 és 5 év közötti ítéleteket, valamint különválasztottuk a hosszú ítéletesnek számító 5 év feletti büntetéseket és az extrém esetnek tekinthető, 10 évnél hosszabb ítéleti időket.

Az adatok szerint a vizsgált csoport egy jelentős részének (14 főnek, ami 38,7%-ot jelent) nincs ítélete, így őket a százalékos megoszlásban nem tüntettük fel. Látható, hogy a női elkövetők legnagyobb hányada 3–5 éves börtönbüntetést tölt (37,14%), de szintén gyakori az 5 és 10 év közötti időtartam is. A kumulált gyakoriságot ábrázoló oszlopban látható adatok szerint a vizsgált csoport 60%-ának 5 évnél rövidebb börtönbüntetést szabott ki a bíróság, ami nagyjából a fogvatartotti átlagpopuláció értékeihez közelít. Ugyanakkor, ha tekintetbe vesszük, hogy a szexuális bűncselekmények önmagukban – társadalmi veszélyességük alapján – a súlyosabb bűncselekmény-kategóriák közé sorolhatók, akkor a táblázatban láthatónál magasabb büntetési tételeket feltételezhetnénk. Ennek elmaradása több dologból is fakadhat (az elkövetők női mivolta, az esetleges társtettesi elkövetési mód stb.) melynek pontosabb feltárása akár egy önálló kutatás alapját is jelenthetné.

Következő elemként a visszaesési adatokat vizsgáltuk meg, ahol meglehetősen érdekes arányokkal találkoztunk. Alapvetően a szexuális bűnelkövetők esetén is megfigyeltük már korábbi vizsgálataink során, hogy az első büntényesek száma egészen más arányokat mutat az átlag fogvatartotti populációnál tapasztaltaknál.

Több szempontú bontásban is megvizsgáltuk a szexuális bűnelkövetők visszaesési arányait (a cselekmény erőszakos vagy nem erőszakos jellege szerint, az elkövetés iránya – családon belülség vagy ismeretlen sértett elleniség – szerint, illetve kriminális kiterjedtség szerint), s minden tekintetben, bár egymáshoz mérten eltérő arányban azt találtuk, hogy esetenként többszöröse az első büntényesek aránya az átlagos fogvatartotti adatokhoz mérten.⁹

⁹ Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata büntetés-végrehajtási statisztikák alapján*. Belügyi Szemle, 2015/3. 65–96. o.

A szexuális bűnelkövetők csoportját tovább szűkítve, a női elkövetők vizsgálatánál is hasonlókat tapasztaltunk. Az alábbi táblázatban látható, hogy a valamilyen visszaesői (visszaeső, különös és többszörös visszaeső) kategóriába sorolt fogvatartottak aránya mindössze 30,9%, azaz majd 70% azon nők aránya, akik első büntényesek vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlők.

<i>Visszaesés foka</i>		
	<i>fő</i>	<i>%</i>
első büntényes	27	64,29
visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő	2	4,76
visszaeső	9	21,43
különös visszaeső	2	4,76
többszörös visszaeső	2	4,76
N. a.	7	-
<i>Összesen</i>	49	100,00

10. táblázat

Biztonsági szempontú és munkáltatási adatok

Az egyes bűnelkövetői csoportok fogvatartási, illetve biztonsági szempontú kockázatát a különböző, ennek differenciálására létrehozott bv. fogalmi kategóriák mutatják meg, így a biztonsági kockázat alacsony, közepes vagy magas szintje, vagy a biztonsági csoportba sorolás, amelyet az új Bv. törvény alapján felvált a rezsिमkategória.

<i>Biztonsági kockázat</i>		
	<i>fő</i>	<i>%</i>
alacsony	1	2,13
közepes	44	93,62
magas	2	4,26
N. a.	2	-
<i>Összesen</i>	49	100,00

11. táblázat

A biztonsági kockázat tekintetében látható, hogy a szexuális bűncselekményt elkövető nők szinte mindegyikét a közepes biztonsági kockázatba sorolták (93,62%), s alacsony, illetve magas kockázatúnak igen keveseket ítélték (2,13% és 4,26%).

A rezsिमkategóriák esetén még egyértelműbb a helyzet: részben a nemrég életbelépett Bv. törvény szabályozásának, részben pedig a valódi együttműködés-

si hajlandóságnak köszönhetően, de minden szexuális bűnelkövető nő általános rezsimben tölti szabadságvesztés-büntetését. A munkáltatás arányait tekintve elmondható, hogy a női szexuális bűnelkövetők 53%-a nem dolgozik: kisebb részük betegség (7,7%), nagyobb részük munkahelyhiány (26,9%), másik részük pedig befogadás (30,8%) vagy egyéb ok (34,6%) miatt.

Időbeli tendenciák

A jelenleg is fogva tartott személyekre vonatkozó adatok az aktuális, a statisztika készítésének pillanatában érvényes értékeit mutatják, s a fogvatartotti nyilvántartás alapvetően nem is arra van optimalizálva, hogy visszamenőleges időbeni trendeket tudjon felmutatni egyes változókra vonatkozóan. Így, ha időben visszatekintve is össze akarjuk vetni a jellemző fogvatartási, demográfiai jellemzőket, úgy egy olyan viszonyítási pontot volt szükséges találni, mely az adatokból hozzáférhető és elemzési egységként is értelmezhető.

A fogvatartottak jogi státuszuktól, az ítélet jellegétől függően töltenek el különböző mennyiségű időt zárt intézeti viszonyok között. Így a mintában olyan szabadult fogvatartottak adatai is jelen vannak, akik tizenöt éve voltak utoljára intézetben, illetve olyan is van, aki csak nyolc év múlva fog szabadulni. A fogvatartottak egyes időszakokhoz köthető jellemzőit ezért az utolsó, intézetbe való befogadásuk dátuma alapján rendeztük csoportokba azon elméleti feltevésből kiindulva, hogy egy adott időszak – akár szociológiai, akár kriminológiai – jellemzőit akkor tudjuk leginkább megragadni, ha a börtönbe kerülés idejét bontjuk szakaszokra¹⁰. A mintát tehát az utolsó befogadás alapján háromszor öt éves intervallumokra osztottuk, ezen megoszlás látható az alábbi táblázatban.

<i>Fogvatartottak megoszlása befogadás ide alapján</i>		
	<i>fő</i>	<i>%</i>
2011–2015 között befogadott	149	43,82
2006–2010 között befogadott	74	21,76
2001–2005 között befogadott	117	34,41
<i>Összesen</i>	<i>340</i>	<i>100,00</i>

12. táblázat

¹⁰ Ennél pontosabb bontást jelentett volna, ha a bűncselekmények elkövetésének ideje szerint tudjuk létrehozni az egyes kategóriákat, erről azonban nem áll rendelkezésre a nyilvántartás szintjén könnyen elérhető információ. Így az ehhez leginkább közelítő, bv. intézetbe történő befogadási időpontot tekintettük kiindulási alapnak.

A vizsgálat következő elemeként arra voltunk kíváncsiak, hogy az elmúlt tizenöt évben fellelhető-e valamilyen változás, tendencia az adott bűnelkövetői kör sajátosságaiban.

		Utolsó befogadáskori életkor (kategorizált)						
		14-18 év kö- zötti	19-24 év kö- zötti	25-29 év kö- zötti	30-39 év kö- zötti	40-49 év kö- zötti	50 év feletti	Össze- sen
2011-2015 között befo- gadott	fő	5	21	19	50	37	17	149
	%	3,36%	14,09%	12,75%	33,56%	24,83%	11,41%	100%
2006-2010 között befo- gadott	fő	0	5	13	34	16	6	74
	%	0%	6,76%	17,57%	45,95%	21,62%	8,11%	100%
2001-2005 között befo- gadott	fő	3	10	26	54	21	3	117
	%	2,56%	8,55%	22,22%	46,15%	17,95%	2,56%	100%
Összesen	fő	8	36	58	138	74	26	340
	%	2,35%	10,59%	17,06%	40,59%	21,76%	7,65%	100%

13. táblázat

Megfigyelhető, hogy az iskolai végzettség, illetve az intézetbe kerülés előtti polgári foglalkozás tekintetében nincs releváns különbség az elmúlt 15 év fogvatartotti adatai között, s ugyanez mondható el a gyermekek számára és a gyermekes nők arányára egyaránt. Az életkori kategóriák szerinti bontás azonban már némi eltérést mutat.

A fenti táblázatban látható, hogy a különböző időszakokban befogadott női szexuális bűnelkövetők életkora hogyan változott. A kétezres évek elejéig visszamenően elmondható, hogy a 30-39 év közötti életkor a legjellemzőbb. Növekedni látszik továbbá a fiatal felnőttek, azaz a 19-24 évesek aránya, míg a köztes korcsoportba tartozók, a 25-29 évesek száma csökken. Ezen csoportban is megfigyelhető az idősebb fogvatartottak számának jelentős növekedése. Mind a 40-49 éves életkori kategóriába tartozók, mind az annál idősebb női elkövetők aránya – ahogyan az az átlag fogvatartotti populációban is megfigyelhető – egyre nő, különösen az 50 év felettieké, ahol az elmúlt 15 évben befogadott fogvatartottak közötti arány majd az ötszörösére emelkedett.

	<i>Családi állapot</i>						
	<i>Hajadon</i>	<i>Együtt él, de nem házas</i>	<i>Házás</i>	<i>Elvált</i>	<i>Özvegy</i>	<i>Összesen</i>	
2011–2015 között befogadott	fő	28	42	29	41	7	147
	%	19,05%	28,57%	19,73%	27,89%	4,76%	100%
2006–2010 között befogadott	fő	24	23	11	14	2	74
	%	32,43%	31,08%	14,86%	18,92%	2,70%	100%
2001–2005 között befogadott	fő	35	24	17	39	2	117
	%	29,91%	20,51%	14,53%	33,33%	1,71%	100%
Összesen	fő	87	89	57	94	11	338
	%	25,74%	26,33%	16,86%	27,81%	3,25%	100%

14. táblázat

A fenti táblázaton a jellemző családi állapotok elmúlt 15 évben látható változásai láthatóak. Időszakonként rendkívül változó, hogy milyen családi állapot a leggyakoribb a szexuális bűncselekményeket is elkövető nők körében: 2001 és 2005 az elváltak voltak többségen, 2006 és 2010 között a hajadon és a tartós kapcsolatban élő női elkövetők alkották a legnagyobb csoportot, míg 2011 és 2015 között az együtt élő, illetve elvált fogvatartottak aránya volt a legmagasabb. A napjainkban a civil társadalomban is gyakran előforduló élettársi kapcsolat, azaz a házasság nélküli együttélés a vizsgált csoportban is meglehetősen nagy arányban jelenik meg, ugyanakkor a 2010 előtti időszakhoz mérten a házas fogvatartottak száma is egyre növekszik.

	<i>Büntetés-végrehajtási fokozat</i>					
	<i>Előzetes</i>	<i>Fogház</i>	<i>Börtön</i>	<i>Fegyház</i>	<i>Összesen</i>	
2011–2015 között befogadott	fő	59	23	44	9	135
	%	43,70%	17,04%	32,59%	6,67%	100%
2006–2010 között befogadott	fő	20	20	28	3	71
	%	28,17%	28,17%	39,44%	4,23%	100%
2001–2005 között befogadott	fő	37	21	53	6	117
	%	31,62%	17,95%	45,30%	5,13%	100%
Összesen	fő	116	64	125	18	323
	%	35,91%	19,81%	38,70%	5,57%	100%

15. táblázat

A büntetés-végrehajtási fokozat tekintetében elmondható, hogy összességében növekszik az előzetesen fogva tartott, szexuális bűncselekményt elkövető

nők aránya (a 2011 és 2015 között befogadott fogvatartottak között ők jelentik a legnagyobb csoportot). A fegyház fokozat az időbeni visszatekintés során mindvégig a legkevésbé jellemző végrehajtási fokozat. Alapvetően jellemző, ahogy a teljes fogvatartotti populációban, úgy a vizsgált fogvatartotti körben is a börtön a leggyakoribb büntetés-végrehajtási fokozat, azonban az aránya egyre inkább csökken a többi bv. fokozat javára.

Kriminológiai háttér

A korábbi, férfiakra vonatkozó vizsgálatunkban az elkövetői jelleget (erőszakos szexuális, erőszak nélküli szexuális, haszonszerzéshez/prostitúcióhoz köthető bűncselekmény) és az áldozati kört (családon belülség, fiatalkorú) vettük az elemzés alapjául, továbbá vizsgáltuk a kriminális kiterjedtség fokát.

A női és férfi elkövetők adatainak egyik alapvető különbsége az lett, hogy az elkövetői jelleg tekintetében csak két kör rajzolódott ki.

Az egyik kategóriába (mely a férfiaknál is megfigyelhető) azokat soroltuk, akik esetében fellelhető a prostitúcióhoz köthető bűncselekmények köre.

A másik, kisebb kategóriába azokat soroltuk, akiknek „klasszikus” jellegű szexuális bűncselekményei vannak (szexuális erőszak, megrontás), és nem köthetők a prostitúcióhoz.

A férfi elkövetőkre vonatkozó eredményekkel ellentétben a nőkre jellemző adatok egyik érdekessége tehát, hogy csak ez erőszakos szexuális és a prostitúcióhoz köthető jelleg kettőssége jelenik meg, míg az erőszak nélküli szexualitás gyakorlatilag nem. Ezen megoszlás látható az alábbi táblázatban:¹¹

<i>Szexuális elkövetők megoszlása elkövetői jelleg szerint</i>			
	<i>Férfi elkövetők (jellemző bűncselekmény szerint)</i>	<i>Női elkövetők (jellemző bűncselekmény szerint)¹¹</i>	<i>Összes női elkövető</i>
Erőszakos szexuális jelleg	87,63%	26,54%	22,94%
Erőszak nélküli jelleg	3,72%	0%	0%
Prostitúcióhoz köthető	8,58%	73,46%	77,06%

16. táblázat

¹¹ Az általunk vizsgált 340 főből jellemző bűncselekménye szerint 260 fő tartozna a szexuális elkövetői körbe. A „Női elkövetők (jellemző bűncselekmény szerint)” rubrikák adatai erre a 260 főre vonatkoznak, míg a „Összes női elkövető” a teljes 340 főre.

A férfiakra vonatkozó vizsgálatban a jellemző bűncselekményt vettük alapul, így a mintába is csak azok kerültek be, akiknek a jellemző bűncselekménye szexuális jellegű volt. A női elkövetőknél azonban szélesebb mintával dolgoztunk, a fenti táblázatban is csak az összehasonlíthatóság okán jelenítjük meg a nők jellemző bűncselekmény alapján számolt értékeit. A női elkövetőkre vonatkozó adatok egyik sajátossága tehát az erőszak nélküli jelleg, a másik fontos jellemző pedig a prostitúcióhoz köthető elkövetők magas aránya.

Az elemzés további menetében arra voltunk kíváncsiak, hogy a két nagyobb blokk tovább bontható-e a kriminális kiterjedtség szempontjából; azaz mennyire jellemző a profiltiszta elkövetés és mennyire a kiterjedt bűnelkövetői háttér.

A férfiakra vonatkozó vizsgálatunkhoz hasonlóan a kiterjedtséget aszerint vizsgáltuk, hogy az egyes bűnügyi rekordokban a jelenlegi vagy a jelenlegit megelőző bűncselekményekben milyen jellegű esetek szerepeltek. A kategorizálásnál nem az elkövetett bűncselekmények számát vagy súlyossági fokát vettük alapul, kizárólag arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyire jellemző a fő profiloktól (szexuális és prostitúció) eltérő társult bűncselekmények megléte. Ez alapján tehát négy fő kategória rajzolódott ki: a klasszikus szexuális és a prostitúcióhoz köthető elkövetői kör profiltiszta, illetve kiterjedt kriminalitású csoportja.

<i>Elkövetői jelleg</i>		
	<i>fő</i>	<i>%</i>
Kizárólag szexuális jellegű bűncselekmény	47	13,82
Szexuális jellegű bűncselekmény kiterjedt kriminalitással	31	9,12
Kizárólag prostitúcióhoz köthető bűncselekmény	148	43,53
Prostitúcióhoz köthető, kiterjedt kriminalitás	114	33,53
<i>Összesen</i>	340	100,00

17. táblázat

Ennek megfelelően azt látjuk, hogy a profiltiszta elkövetői magatartás a teljes minta 57%-ára jellemző. Az értékek további bontásából látható, hogy a prostitúciós elkövetői magatartásra – talán nem meglepő módon – sokkal inkább jellemző a nagyobb bűnözői kiterjedtség.

Érdekesnek találtuk megvizsgálni, hogy a fenti profilok a rendelkezésre álló adatok alapján hogyan alakultak az elmúlt tizenöt évben.

<i>Elkövetői jelleg</i>			
	<i>2001–2005 között befogadott</i>	<i>2006–2010 között befogadott</i>	<i>2011–2015 között befogadott</i>
Kizárólag szexuális jellegű bűncselekmény	11,97%	12,16%	16,11%
Szexuális jellegű bűncselekmény kiterjedt kriminalitással	3,42%	16,22%	10,07%
Kizárólag prostitúcióhoz köthető bűncselekmény	47,01%	40,54%	42,28%
Prostitúcióhoz köthető, kiterjedt kriminalitás	37,61%	31,08%	31,54%

18. táblázat

Az adatok időbeni bontásában a profiltiszta szexuális elkövetők arányának egyértelmű növekedése lehet említésre méltó, de a kétezres évek elejéhez viszonyítva arányaiban szintén növekedik a klasszikus szexuális jellegű bűncselekményért fogvatartott, kiterjedt kriminalitású elkövetők száma is. A prostitúcióval összefüggő szexuális bűncselekményt elkövető, és kiterjedt kriminalitással bíró nők aránya azonban, ha nem is tendenciózusan, de csökkenni látszik.

Az elkövetői jelleg szerinti bontás mentén megvizsgáltuk a csoport demográfiai jellemzőit is. Szignifikáns eltérést a gyermekszám tekintetében találtunk, ami szerint a klasszikus szexuális elkövetők esetében magasabb szám tapasztalható, illetve általában jellemző a stabil együttélési formák nagyobb volumene. Az iskolai végzettségre vonatkozó adatok érdekessége, hogy a prostitúcióval összefüggő elkövetői csoportra jellemzőek inkább szélsőséges értékek; azaz egyszerre jellemző az analfabéták, valamint az érettségizettek és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők magasabb aránya.

A következőkben a kriminális kiterjedtség jellegét és mértékét próbáltuk feltérképezni. A férfiakra vonatkozó vizsgálathoz hasonlóan a női elkövetők rekordjaiban fellelhető egyes bűncselekményeket kategóriákba soroltuk, melyeket – viszonylagos önkényességgel – az alábbiak szerint állítottuk össze¹²:

- *Kizárólag szexuális bűncselekmény:* Az elkövetőnek csak szexuális tartalmú bűncselekménye van, függetlenül azok számától és jellegétől.
- *Erőszakos bűncselekmények:* testi sértés, emberölés, hivatalos személy elleni erőszak.
- *Egyéb súlyosabb, erőszakos jellegű bűncselekmények:* zaklatás, garázdaság, önbíráskodás, zsarolás, magánlaksértés, rongálás, lőfegyverrel való visszaélés, állatkínzás, személyi szabadság megsértése stb.
- *Egyéb enyhébb bűncselekmények:* ittas járművezetés, tartás elmulasztása, kiskorú veszélyeztetése stb.

¹² A kategóriák tartalma megegyezik a férfiakra vonatkozó elemzésben használt csoportosítással.

- *Csalás, hamisítás*: közokirat-hamisítás, magánokirat-hamisítás, csalás, hamis vád, hatóság félrevezetése, készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel való visszaélés, visszaélés okirattal stb.
- *Vagyoni jellegű bűncselekmények*: lopás, jármű önkényes elvétele, rablás stb.
- *Kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények*: kábítószerrel való visszaélés.
- *Prostitúcióval összefüggő bűncselekmények*: kitarthatóság, kerítés, prostitúció elősegítése.

Aszerint, hogy a nyilvántartásokból kiolvasható-e a fenti kategóriákhoz kapcsolható bűncselekmény, egy pontértéket rendeltünk az egyes fogvatartottakhoz. A skálán legfeljebb 8 pontot lehetett kapni, ha valaki minden bűncselekmény-csoportban érintett. A mintában azonban összesen 5 olyan személy volt, aki a lehetséges nyolcból öt bűncselekménycsoportban is szerepelt, ennél magasabb érték nem fordult elő.

Tehát, ha valakinek a bűnügyi rekordjában a testi sértés és rablás is szerepelt, a nemi erőszak (mint szexuális bűncselekmény) mellett, úgy 3 pontot kapott, függetlenül attól, hogy hány rendbeli testi sértésről volt szó. Szintén 3 pontot kapott az, akit kerítés mellett lopásért és hamis tanúzásért ítélték el, habár a cselekményei enyhébb súlyúak.

A férfiakra vonatkozó vizsgálatban a társult bűncselekmények feltérképezésének legfontosabb célja az volt, hogy felmérjük a szexuális motívum domináns jellegét, és amennyire lehetséges, le tudjuk választani azt a járulékos elkövetési módokatól. Jelen vizsgálatban a kitűzött cél inkább a kriminális tevékenység kiterjedtségének mérése volt.

<i>Bűnügyi kiterjedtség értéke</i>				
	<i>Kiterjedtség értéke*</i>	<i>Összes szexuális elkövető (%)</i>	<i>Klasszikus szexuális profil (%)</i>	<i>Prostitúciós profil (%)</i>
<i>Nincs járulékos bűncselekmény</i>	1	57,35	60,26	56,49
<i>* Kiterjedtség értéke /Az adott profilhoz tartozó fogvatartottak hány százaléka érintett és hány további bűncselekménycsoportban/</i>	2	21,76	21,79	21,76
	3	12,94	14,1	12,6
	4	6,47	2,56	7,63
	5	1,47	1,28	1,53
	<i>Átlag:</i>	<i>1,73</i>	<i>1,63</i>	<i>1,63</i>

19. táblázat

A női szexuális bűnelkövetők kriminális kiterjedtsége kapcsán a legáltalánosabb jellemző, hogy jelentős százalékban kizárólag az adott szexuális bűncselek-

ményt követték el, nincsen mellette egyéb járulékos cselekmény. A legmagasabb kiterjedtségi indexszel átlagosan a tisztán prostitúcióval összefüggő cselekmények elkövetői csoportja rendelkezik, de az átlag még ennél a csoportnál sem éri a két bűncselekménytípusban való érintettséget (1,76).

A továbbiakban az egyes bűncselekménycsoportok megoszlásait néztük meg, azaz hogy az egyes bűncselekménytípusokban a női szexuális elkövetők hány százaléka érintett, annak időbeni megoszlásában.

<i>Bűncselekmény kategóriákban való érintettség</i>	<i>Összesen</i>	<i>2001–2005 között befogadott</i>	<i>2006–2010 között befogadott</i>	<i>2011–2015 között befogadott</i>
	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
Szexuális bűncselekmények	24,7	17,95%	28,38%	28,19%
Súlyos erőszakos bűncselekmények	10,3	3,42%	21,62%	10,07%
Egyéb súlyosabb, erőszakos jellegű bűncselekmények	23,8	22,22%	27,03%	23,49%
Egyéb enyhébb bűncselekmények	2,9	2,56%	5,41%	2,01%
Csalás, hamisítás	15,9	14,53%	12,16%	18,79%
Vagyoni jellegű bűncselekmények	16,2	18,80%	16,22%	14,09%
Kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények	2,1	0,85%	1,35%	3,36%
Prostitúcióval összefüggő bűncselekmények	77,1	84,62%	71,62%	73,83%
<i>Bűnügyi kiterjedtség átlag értéke</i>	<i>1,73</i>	<i>1,65</i>	<i>1,84</i>	<i>1,74</i>

20. táblázat

Az egyes bűncselekmények előfordulási aránya eltérően alakul a különböző időszakok alatt. Az értékek alakulását az egyes bűncselekményre vonatkozó jogszabályi változások is befolyásolják, mindazonáltal figyelemre méltó tendencia lehet a klasszikus szexuális, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények arányának növekedése, illetve a vagyoni jellegű bűncselekmények arányának csökkenése.

A férfiakra vonatkozó vizsgálatban az elkövetési módokat között vizsgáltuk a családon belüliséget és a fiatalokorúakkal szembeni elkövetési jelleget is. Az említett vizsgálat egyik fontos értelmezési keretét adta a minősítő tényezők megléte, hiszen többek közt az áldozatokra utaló adatokra alapozva próbáltuk

beazonosítani a parafilias jelleget, illetve az elkövetői motivációt. Jelen vizsgáltunkban mindenekelőtt azt próbáltuk feltérképezni, hogy mennyire jellemző a releváns minősített tényállások (családon belüliség és a fiatalkorúakkal szembeni elkövetési jelleg) megléte, illetve annak kiterjedtsége, azaz a női elkövetők hány százalékban érintettek az említett minősített esetekben. Első lépésben azt vizsgáltuk, hogy az egyes konkrét minősített tényállások kire irányulnak, és hány százalékban fordulnak elő.

<i>Az elkövetők hány %-a érintett az egyes minősített tényállások típusaiban</i>	
Az áldozat családon belüli	3,24%
Az áldozat fiatalkorú	7,65%
Az áldozat családon belüli fiatalkorú	4,12%

21. táblázat

A fenti táblázat alapján az látható, hogy a szexuális bűncselekményt elkövető nők közül 7,65% követett el fiatalkorú sérelmére, 4,1%-a családon belüli fiatalkorú sérelmére, míg 3,2%-a családon belüli felnőtt korú sérelmére bűncselekményt. Egy elkövető több tényállásban is érintett lehet, így a következő lépésben arra voltunk kíváncsiak, hogy az egyes minősített tényállások tartalmától függetlenül milyen kiterjedtség tapasztalható.

<i>A bűncselekmények minősített tényállásaiban való érintettség</i>		
Szexuális bűncselekmény alapesetében érintett:	87,94%	
A szexuális bűncselekmények valamely minősített tényállásában érintett:	12,06%	
<i>(A minta hány százalékának szerepel a bűncselekményében adott számú minősített tényállás)</i>	Legfeljebb 1 minősített tényállásban érintett	9,71%
	Legfeljebb 2 minősített tényállásban érintett	1,76%
	Mindhárom minősített tényállásban érintett	0,59%

22. táblázat

Ez alapján a minta 9,71%-ának a három tényállás közül egy szerepel a bűncselekményében, 1,76%-ának kettő, míg 0,59% mindhárom tényállásban érintett. Az adatok alapján mind a férfiaknál (69,33 %)¹³, mind a nőknél (87,94%) a szexuális bűncselekmények alapesetei dominálnak, a női elkövetők esetében ez a jelenség még markánsabb értékek mellett mutatkozik.

¹³ Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *Női szexuális bűnelkövetők I. Elméleti keretek, tipológiák.* Börtönügyi Szemle, 2015/3. 28-41. o.

<i>Az elkövetői profilok és a minősített esetek összevetése</i>			
	<i>Családon belüli</i>	<i>Fiatalkorú</i>	<i>Családon belüli fiatalok</i>
Kizárólag szexuális jellegű bűncselekmény	2,13%	14,89%	0%
Szexuális jellegű bűncselekmény kiterjedt kriminalitással	0%	9,68%	6,45%
Kizárólag prostitúcióhoz köthető bűncselekmény	3,38%	6,76%	4,05%
Prostitúcióhoz köthető, kiterjedt kriminalitás	4,39%	5,26%	5,26%

23. táblázat

Az egyes elkövetői profilok részletesebb bontásaiban szignifikáns eltérést a fiatalok irányuló eseteknél találtunk, melyek felülreprezentáltak a klasszikus szexuális elkövetői módokban (a kizárólag szexuális jellegű és a kiterjedt kriminalitással bíró szexuális jellegű elkövetéseknél is). A többi minősítő tényező esetében nem találtunk eltérést.

Összegzés

Jelen tanulmány célja a korábbi cikkünkben bemutatott elméleti háttér után a témában elérhető statisztikai adatok feltárása és a vizsgált csoport minél szélesebb körű jellemzése leíró adatok alapján.

Az elemzés során azzal a prekoncepcióval közelítettünk a vizsgált csoporthoz, hogy a férfi szexuális bűnelkövetőkhöz hasonlóan a női mintán is visszaköszönnek majd az irodalmakban leírt tipológiák jellemzői. Ahogy azt korábbi tanulmányunkban is írtuk, a férfi profiloktól eltérő, kifejezetten női szexuális bűnelkövetőkre vonatkozó speciális kategóriák más tényezők mentén alakulnak, sokkal kevésbé a kvantitatív, adatbázisszerűen megragadható jellemzők (társtettesi mivolt, dependens és egyéb személyiségjegyek stb.) szerint. Ennek ellenére – az említett kvalitatív adatok híján – a leíró statisztikák mellett megpróbáltunk valamilyen elkövetői kategóriákat és tendenciákat is beazonosítani.

Legszembetűnőbb tapasztalatunk ezzel szemben az volt, hogy a női elkövetőkre irányuló mélyebb, kvalitatív vizsgálatok alapján kidolgozott tipológiákat nem lehet felállítani, s a korábban leírt kategóriák is csak módosításokkal értelmezhetőek.

A szexuális bűnelkövetők az új Bv. törvény által életre hívott Kockázatelemzési és Kezelési Rendszer egyik kiemelt célcsoportját jelentik. Azt kijelenthetjük – akár nemzetközi szinten, akár a hazai területen végzett vizsgálataink, illetve a rendszer keretében működő programok kezdeti tapasztalatai alapján –, hogy a

szexuális bűncselekmények előfordulási jellegéből fakadóan a kezelési rendszerek ezirányú elemei elsősorban a férfi elkövetőkre fókuszálnak.

Ugyanakkor, ha a női szexuális bűnelkövetők demográfiai, fogvatartási és egyéb kriminológiai jellemzőit tekintjük át, akkor egyértelművé válik, hogy akár csak a férfiak esetén, úgy a nőknél is egy speciális fogvatartotti csoportról beszélhetünk bűncselekményük vonatkozásában.

Mindazonáltal az adatbázisokból kinyerhető adatok elemzése reményeink szerint hozzásegíthet a női elkövetők kriminológiai és fogvatartási jellemzőiből fakadó kezelési igényeinek beazonosításához, illetve a már említett, kvalitatív tényezők mentén végzett további vizsgálat lefolytatásához.

Irodalomjegyzék

- Berger, D. Rachel: *Suspect Typology; Profiling the Sex Offender. – Successfully Investigating Acquaintance Sex Assault*. National Center for Women & Policing, 2000.
- Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *A szexuális bűnt elkövetők hazai vizsgálata büntetés-végrehajtási statisztikák alapján*. *Belügyi Szemle*, 2015/3. 65–96. o.
- Drexler Bernadett – Somogyvári Mihály: *Női szexuális bűnelkövetők I. Elméleti keretek, tipológiák*. *Börtönügyi Szemle*, 2015/3. 28–41. o.
- Matthews, Jane Kinder – Matthews, Ruth – Speltz, Kathleen: *Female Sexual Offenders: A typology*. In: Patton, Michael Quinn (szerk.): *Family Sexual Abuse: Frontline Research and Evaluation*. Sage Publications, Newbury Park, CA, 1991. 199–223. o.
- Sandler, Jeffrey C. – Freeman, Naomi: *Typology of Female Sex Offenders: A Test of Vandiver and Kercher*. *Sex Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 2007/június, Vol. 19, No. 2, 73–89. o.
- Vandiver, M. Donna - Kercher, Glen: *Offender and Victim Characteristics of Registered Female Sexual Offenders in Texas: A Proposed Typology of Female Sexual Offenders*. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 2004/április, Vol. 16, No. 2, 122. o.
- Ward, Tony – Beech, Anthony: *An integrated theory of sexual offending*. *Aggression and Violent Behavior*, 2006. Vol. 11 (1), 44–63. o.
- Ward, Tony – Purvis, Mayumi – Devilly, J Grant: *Relapse Prevention: Theory and Practice*. In: Kershall, Hazel – McIvor, Gill (2004): *Managing Sex Offender Risk. Research Highlights in Social Work*. No. 46, 187–209. o.
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- Börtönstatisztikai Szemle*, 2015. II. szám – <http://bv.gov.hu/bortonstatisztikai-szemle>